

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

(Conclusion and Recommendation)

การศึกษาความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่เหมาะสมสำหรับการวัดระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุข รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย โดยสรุปผลการศึกษาดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข

จากการศึกษาดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข จากองค์กร UNESCAP สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ประกอบด้วยดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ใช้ในการศึกษา 11 ด้าน ได้แก่ ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว ความรู้และการศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ สุขภาพและสุขอนามัย สภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ วัฒนธรรมและความเชื่อ ปัจจัยภายในจิตใจ และความสุข

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุเฉลี่ย 33.45 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีสถานภาพสมรสมากที่สุด สถานภาพในครอบครัวเป็นผู้อยู่อาศัย โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 23,484.62 บาท/เดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 19.56 ปี ซึ่งส่วนใหญ่มีที่อยู่เป็นของตนเอง แต่ลักษณะการถือครองในที่ทำกิน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการถือครองในที่ทำกิน สำหรับผู้มีที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่มีจำนวนพื้นที่น้อยกว่า 10 ไร่

3. ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

การศึกษาความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และแบ่งผลการศึกษาดังนี้ ความอยู่ดีมีสุข 11 ด้าน ได้แก่ ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว ความรู้และการศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ สุขภาพและสุขอนามัย สภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ วัฒนธรรมและความเชื่อ ปัจจัยภายในจิตใจ และความสุข ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

3.1 ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว พบว่า ประชาชนมีความสุขในด้านต่าง ๆ เรียงลำดับดังนี้ สมาชิกในครอบครัวมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ร้อยละ 97.6 รองลงมา คือ สมาชิกในครอบครัวเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน และสมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน ร้อยละ 94.0 สมาชิกในครอบครัวของท่านสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในด้านการเงินหรือการประกอบอาชีพ ร้อยละ 91.9 ท่านไปพบปะกับญาติพี่น้องเป็นประจำอยู่เสมอ ร้อยละ 90.6 ส่วนน้อยที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวไม่ได้สร้างปัญหาให้เดือดร้อนใจเสมอ ร้อยละ 66.2

3.2 ด้านความรู้และการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ เขียน/อ่านได้ ร้อยละ 97.6 ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ร้อยละ 87.2 มีการติดตามข่าวสารความรู้ทุกวัน ร้อยละ 94.5 ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้จากวิทยุ/โทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 95.8 และน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่รัฐ/ผู้นำชุมชน ร้อยละ 8.9 ชนิดข่าวสารหรือความรู้ที่สนใจ เป็นข่าวบันเทิงมากที่สุด ร้อยละ 68.6 รองลงมา คือ การประกอบอาชีพต่าง ๆ ร้อยละ 16.2 และน้อยที่สุด คือ ศิลปวัฒนธรรม ร้อยละ 0.5

3.3 ด้านชีวิตการทำงาน พบว่า ในด้านความมั่นคงในการทำงาน มีงานทำอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ร้อยละ 89.5 รองลงมา คือ อาชีพที่ทำมีรายได้สม่ำเสมอ ร้อยละ 84.8 อาชีพที่สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ ร้อยละ 79.3 อาชีพที่ทำในปัจจุบันมีความมั่นคงดี ร้อยละ 76.2 อาชีพที่ทำมีภาวะความเสี่ยงจากสภาวะธรรมชาติ ร้อยละ 73.8 และน้อยที่สุด คือ อาชีพที่มีความเสี่ยงจากราคาผลผลิตในตลาด ร้อยละ 68.3

ส่วนในด้านความพึงพอใจในการทำงาน พบว่า รู้สึกภูมิใจในงานทำที่อยู่มากที่สุด ร้อยละ 89.5 รองลงมา คือ จะประกอบอาชีพนี้ไปเรื่อยๆ ร้อยละ 84.3 มีความพอใจกับลักษณะงานที่ทำอยู่ ร้อยละ 84.0 ส่วนน้อยที่สุด คือ อาชีพมีความเป็นอิสระ และมีความรู้สึกพอใจกับผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน ร้อยละ 77.2

3.4 ด้านรายได้และการกระจายรายได้ ในส่วนของภาวะหนี้สินของครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ครัวเรือนไม่มีภาวะหนี้สิน ร้อยละ 53.9 และมีภาวะหนี้สิน ร้อยละ 46.1 จำนวนหนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ย 176,527.78 บาท อัตราการผ่อนชำระเฉลี่ย 3,962.77 บาท/เดือน โดยกู้เงินจาก

สถาบันการเงินภาคเอกชนมากที่สุด ร้อยละ 57.4 รองลงมาคือ สถาบันการเงินภาครัฐบาล ร้อยละ 19.3 วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมากที่สุด ร้อยละ 21.2

การเก็บออมของสมาชิกในครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการออม ร้อยละ 87.4 มีเงินออมเฉลี่ย 9,342.86 บาท/เดือน โดยเก็บออมเองมากที่สุด ร้อยละ 67.1 รองลงมา คือ เก็บออมโดยนำฝากธนาคาร 44.6 และส่วนใหญ่มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำเดือน ร้อยละ 67.4

3.5 ด้านสุขภาพและสุขอนามัย พบว่า ส่วนใหญ่มีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอ ร้อยละ 96.6 มีอาหารรับประทานเพียงพอ ร้อยละ 98.7 มีน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคเพียงพอ ร้อยละ 96.6 น้ำใช้ในการประกอบอาชีพ เพียงพอ ร้อยละ 94.5 ซึ่งแหล่งน้ำที่ใช้ในการบริโภค ส่วนใหญ่เป็นน้ำประปา มากที่สุด ร้อยละ 90.3 รองลงมา คือ น้ำบาดาล ร้อยละ 9.4 และน้อยที่สุด คือ น้ำคลอง ร้อยละ 0.3

การตรวจสุขภาพประจำปีละหนึ่งครั้ง ร้อยละ 72.8 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 66.5 เจ็บป่วยปีละ 1-2 ครั้ง มากที่สุด ร้อยละ 67.0 ในด้านการรักษาพยาบาล ส่วนใหญ่รักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบัน ร้อยละ 91.9 สถานพยาบาลที่ครอบครัวไปรักษา คือ โรงพยาบาลของรัฐมากที่สุด ร้อยละ 48.4 และส่วนใหญ่มีหลักประกันสุขภาพ โดยใช้บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้ามากที่สุด ร้อยละ 34.0

3.6 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ด้านประเภทของที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว ร้อยละ 57.6 รองลงมา คือ ตึกแถว ห้องแถวหรือทาวน์เฮาส์ ร้อยละ 29.3 และน้อยที่สุด คือ ทาวน์เฮาส์ที่มีบริเวณ ร้อยละ 4.7 ส่วนวัสดุที่ใช้ปลูกสร้างที่พักอาศัย ส่วนใหญ่เป็นวัสดุถาวร (เช่น ไม้อัด คอนกรีต) มากที่สุด ร้อยละ 36.4 รองลงมา คือ ครึ่งไม้ครึ่งตึก ร้อยละ 30.4 และน้อยที่สุด คือ วัสดุชั่วคราวหรือวัสดุไม่ถาวร (เช่น ฝาใบ แฝก) ร้อยละ 1.8 ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของตนเอง ร้อยละ 45.3 รองลงมา คือ บ้านเช่า ร้อยละ 26.4 และน้อยที่สุด คือ บ้านพักข้าราชการ/พนักงาน ร้อยละ 4.7

ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง มลพิษทางอากาศ/ฝุ่นละออง มากที่สุด ร้อยละ 81.7 รองลงมา คือ มลพิษทางเสียง ร้อยละ 55.2 และน้อยที่สุด คือ กลิ่นจากโรงงานอุตสาหกรรม ร้อยละ 9.2

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้ มากที่สุด ร้อยละ 99.5 รองลงมา คือ มีโทรทัศน์ ร้อยละ 93.5 และน้อยที่สุด คือ เครื่องทำน้ำอุ่น ร้อยละ 22.5

3.7 ด้านสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน พบว่า ด้านสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนในปีที่ผ่านมาต้องประสบกับสภาพปัญหาทั่วๆไปมากที่สุด ร้อยละ 84.6 รองลงมา คือ ใกล้บ้านมีสวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อน ร้อยละ 80.9 สภาพดินในที่ทำกินของท่านมีการปรับปรุงโดยการใส่ปุ๋ย ร้อยละ 70.2 ส่วนน้อยที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวมีการเจ็บป่วยด้วยมลพิษ ร้อยละ 60.5

ด้านปัญหาที่ชุมชนประสบในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ คือ การทะเลาะวิวาทมากที่สุด ร้อยละ 84.3 รองลงมา คือ การลักขโมย ร้อยละ 82.2 เมาสุรา อาละวาด ร้อยละ 77.0 ยาเสพติด ร้อยละ 66.5 บ่อนการพนัน/เล่นการพนัน ร้อยละ 64.4 วัยรุ่นนยกพวกตีกัน ร้อยละ 59.9 ส่วนน้อยที่สุด คือ การค้าประเวณี/โสเภณี ร้อยละ 27.0 รายละเอียดดังตารางที่ 4.13

3.8 ด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการทำงานและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ร้อยละ 97.1

ด้านการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนไปและใช้สิทธิ ร้อยละ 91.0

ด้านการเป็นสมาชิก/คณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิก/คณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 87.4

ด้านการติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่เคยติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 77.7 โดยไม่ระบุจำนวน มากที่สุด ร้อยละ 33.0 รองลงมา คือ มีความถี่ในการติดต่อ 1 ครั้งปี ร้อยละ 32.7 ประเด็นในการติดต่อ คือ เรื่องการทำบัตรประชาชนมากที่สุด ร้อยละ 56.4 ส่วน ไม่เคยติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐเลย ร้อยละ 22.3

ด้านการรับทราบวัตถุประสงค์ของหน่วยงานรัฐที่ไปติดต่อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบ ร้อยละ 54.5

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 81.7 มีเพียงร้อยละ 18.3 ที่เข้าร่วม โดยกิจกรรมที่เข้าร่วม คือ การส่งเสริมสุขภาพชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 37.4 รองลงมา คือ การปลูกป่าและการดูแลรักษาต้นไม้ ร้อยละ 30.1 และน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ ร้อยละ 4.9

ด้านการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับของหน่วยงานของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับของหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 69.9

ด้านการได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียม พบว่า ส่วนใหญ่โดยได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียมเมื่อไปติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ 81.9

ด้านการเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 74.1

3.9 ด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่เชื่อว่าการช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้มีความสุขมากที่สุด ร้อยละ 96.1 รองลงมา คือ เชื่อว่าการทำกิจกรรมทางศาสนาจะทำให้มีความสุข ร้อยละ 94.5 สมาชิกในครอบครัวมีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาด้วยกันในวันสำคัญต่างๆ ร้อย

ละ 92.9 และเชื่อว่าปัญหาส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่แก้ไขได้ ร้อยละ 92.7 ส่วนน้อยที่สุด คือ ประชาชนเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรง ร้อยละ 85.3

3.10 ด้านปัจจัยภายในจิตใจ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์มากที่สุด ร้อยละ 93.5 รองลงมา มีความสงบสุขในจิตใจ ร้อยละ 92.9 พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาและไม่กลัวปัญหาที่เกิดขึ้น ร้อยละ 90.6 ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ร้อยละ 86.1 ส่วนน้อยที่สุด คือ ประสบความสำเร็จอย่างที่ท่านต้องการ ร้อยละ 84.6

3.11 ด้านความสุข พบว่า ความมั่งคั่งมีสุข ด้านความสุข ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบันมากที่สุด ร้อยละ 92.7 รองลงมา คือ มีความอบอุ่นปลอดภัยเมื่ออยู่กับครอบครัว ร้อยละ 91.1 มีความมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออาศัยอยู่ในชุมชน ร้อยละ 87.4 มีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานหรือเพื่อนบ้าน ร้อยละ 86.9 ส่วนน้อยที่สุด คือ มีความสุขกับชีวิตในปัจจุบัน ร้อยละ 85.1

4. ระดับความมั่งคั่งมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

โดยภาพรวมความคิดเห็นระดับความมั่งคั่งมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นระดับความมั่งคั่งมีสุขของประชาชนอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยความสุขที่มีผลมากที่สุด ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวมีการเลือกซื้ออาหารที่ปลอดภัยได้มาตรฐานถูกสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ย 3.91 รองลงมา คือ สมาชิกในครอบครัวไม่รับประทานอาหารประเภทสุกๆ ดิบๆ มีค่าเฉลี่ย 3.80 ในรอบปีที่ผ่านมามีสมาชิกในครอบครัวไม่มีใครเจ็บป่วยต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล มีค่าเฉลี่ย 3.77 ส่วนน้อยที่สุด คือ ชุมชน หมู่บ้านมีการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้อย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย 3.57

5. การเปรียบเทียบความมั่งคั่งมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความมั่งคั่งมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การถือครองในที่อยู่อาศัย และรายได้ พบว่า เพศ แต่ละช่วงอายุ กลุ่มรายได้ มีความมั่งคั่งมีสุขไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา อาชีพหลัก การถือครองในที่อยู่อาศัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

6. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าเรื่องน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน เป็นปัญหา และอุปสรรคสำคัญที่สุด รองลงมาคือ การลักขโมย การทำงานจนไม่มีเวลาว่าง การทะเลาะวิวาทของคนในชุมชน

สำหรับข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างภาวะความอยู่ดีมีสุขนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่า การสร้างความรักใคร่สามัคคีปรองดองมีน้ำใจ จะเป็นการเสริมสร้างให้เกิดภาวะความอยู่ดีมีสุขรองลงมา คือ การจัดให้มีสายตรวจชุมชน การแก้ปัญหาในเรื่องน้ำท่วม จะเป็นการสร้างความอยู่ดีมีสุขอีกช่องทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.1 จากการศึกษา พบว่า ปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าเรื่องน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน รัฐบาลควรหาแนวทางป้องกันเรื่องอุทกภัยในช่วงหน้าฝน เนื่องจากพื้นที่ภาคกลางเป็นที่ลุ่ม ซึ่งจะเป็นปัญหาในเรื่องการทำเกษตรกรรมของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน โดยหน่วยงานของรัฐที่มีเกี่ยวข้องควรหาแนวทางป้องกันให้มีประสิทธิภาพ

1.2 ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งและความปรองดองในชุมชนให้มากขึ้น เนื่องจากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าการสร้างความรักใคร่สามัคคีปรองดองมีน้ำใจจะเป็นการเสริมสร้างให้เกิดภาวะความอยู่ดีมีสุข

1.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านชีวิตครอบครัว โดยหน่วยงานของรัฐที่มีเกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมสร้างเสริมความเข้มแข็งและการสร้างความอบอุ่นในครอบครัวให้มากขึ้น

1.4 ประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นควรส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยสนับสนุนการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนประชาชนที่ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขระหว่างประชาชนในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขระหว่างประชาชนในชุมชนเมืองกับชุมชนที่เป็นชนบท